

אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למשפטים, שנה א', שנה"ל תשע"א, מסלול 02

המרצה: ד"ר בני שמואלי, המתרגל: עדן כהן

בוחן בדיני נזיקין: תיאוריה משטרים ומטרות; עוולת הרשלנות

הנחיות:

- משך הבוחן – שעה ורבע.
- כל חומר עזר אסור בשימוש.
- יש לענות על השאלות על גבי טופס זה, לנמק (גם כשלא כתוב במפורש לעשות כן), להניח הנחות חילופיות ולהשתמש באסמכתאות במקום שהדבר נדרש.
- יש להקפיד לא לחרוג מהשורות המסומנות לכל תשובה ולא להוסיף שורות ביניים.
- כל חריגה לא תיבדק. מובן שאין חובה לנצל את כל השורות בכל שאלה.
- יודגש כי יש לענות על כל חלק בנפרד.
- בסוף הטופס קיימת חקיקה ופסיקה. מובן שלא כל המופיע שם רלוונטי לתשובות.
- סך הניקוד בבוחן מעל ל-100 כדי לשמש "מגן" בלבד. אין אפשרות לקבל בבוחן ציון שמעל ל-100.

בהצלחה!

1. השלימו את הטבלה הבאה (20 נק'): _____

היכן, אם בכלל, בחקיקה הישראלית חל משטר זה?	הסבר	משטר האחריות
לא קיים בישראל	משטר המבוסס על אשם של המזיק בלבד	א. רשלנות ללא אשם
רוב העוולות בנזיקין, בראשם עוולת הרשלנות (ס' 35-36 לפקני"ז).	משטר המבוסס על אשם של המזיק בכפוף לאשמו תורם של הנזוק.	ב. רשלנות + אשם
1. חוק הפלת"ד (פיצויים לנפגעי תאונות דרכים) 2. פקודת הבטיחות בעבודה 3. חוקים נוספים (כגון נפגעי חיסון, גזזת, אסון וורסאי וכו')	משטר לפיה האחריות מוטלת על כתפיו של המזיק, ללא קשר אם יש אשם מצידו	ג. אחריות מוחלטת
1. היזק ע"י כלב 2. חוק אחריות למוצרים פגומים	משטר לפיו האחריות מוטלת על כתפיו של המזיק, בכפוף לתנאים מוגבלים מאוד (בהם אחריותו תופחת או תוסר לגמרי).	ד. אחריות מוגברת
קיים בישראל רק בספרות	משטר אותו פיתח גוויידו קלברזי לפיו האחריות הנזיקית תוטל על הצד שיכול למנוע את הנזק בצורה הטובה ביותר	ה. השוקל הטוב

2. עמוס אושפז בבית החולים. בנו, עמית, ביקש לבקרו. דא עקא ששעת הביקור של אותו יום עברה והאחיות המלוות את המבקרים כבר סיימו את משמרתן. עמית סבר שחבל יהיה לפספס מצווה חשובה כביקור חולים והצליח לחמוק לתוך המחלקה בה מאושפז אביו שלא בדרך הרגילה. כשהגיע לחדרו של אביו, שמח אביו למראה בנו. לפתע החל עמוס להשתעל ללא הרף. עמית שחפץ לאפשר לאביו החולה אוויר נקי, ביקש לפתוח מעט את החלון. עמית הבחין כי זכוכית החלון הייתה שבורה לאורכה, אולם הדבר לא מנע ממנו לנסות לפתוח את החלון. עמית הושיט ידו לעבר ידית החלון והחל לפתוח אותו. לפתע, השתחררה זוגיית החלון ונפלה היישר על ראשו. עמית המסכן נפצע בראשו ונזקק לתפרים.

(א) **עמית מעוניין לתבוע את בית החולים בגין רשלנות. מה לדעתכם יטען עמית ומה יטען בית-החולים להגנתו? כן ציינו מה לדעתכם יהיו סיכויי התביעה (44 נק').**

עמית יטען לקיומן המלא של כל רכיבי עוולת הרשלנות:

חובת זהירות מושגית – חרף העובדה שעמית אינו מטופל ואין יחסי רופא-חולה, עדיין קיימת חובת זהירות מושגית מכיוון ש' 37 לפקני"ז מקים חובת זהירות של בעל מקרקעין לבין אלו הנכנסים בתחומו, בוודאי ברשות, בקל וחומר – מתוך שהחובה חלה על פי הסעיף גם כלפי מסיגי גבול בתנאים מסוימים, ועמית אינו נחשב כאן למסיגי גבול שהסעיף אינו חל כלפיו שכן לא נכנס כדי לבצע עוולה או עבירה אלא כדי לבקר את אביו. קיימת צפיות טכנית: ניתן לצפות נזק גוף לאדם הנכנס למתחם ביה"ח, וקיימת גם צפיות נורמטיבית שכן מטעמים של מדיניות יש צורך לצפות נזקים שכאלה, במיוחד במקומות המספקים שירותים לכל מיני גורמים (לאו דווקא רפואה) והמקום צריך להיות נעדר ליקויים מפני הבאים בצל קורותיו. **מנגד ינסה לטעון ביה"ח כי אין לו יחסי שכנות ולכן אין לו חובת זהירות מושגית כלפי מי שאינו מטופל או שוהה בשעות הביקור, שכן כל הגדרה אחרת אינה בגדר הצפיות.** כאמור, טענה זו חלשה מאוד לנוכח קיומו של ס' 37.

חובת זהירות קונקרטיבית – מתקיימת בשל העובדה שמדובר בבי"ח, מקום בו שוהים אנשים חולים ולא בריאים בגופם אשר הציוד הכללי במוסד צריך להיות תקני ולא פגום, במיוחד ציוד אשר נועד להזזה תדירה כחלון (זאת בלי להזכיר את הצורך בתקינות הציוד לצורך כל האנשים הנמצאים בבי"ח – עובדים, רופאים וכו', שהרי החלון יכול היה להתמוטט גם על עמוס). לכן הטענה היא כי מתקיימת צפיות טכנית לקיומו של נזק גוף מנפילת החלון כציוד פגום, ושבת המשפט צריך לקבוע כי היה על ביה"ח לצפות נזק כזה כעניין שבמדיניות – צפיות נורמטיבית. **מנגד יוכל לטעון בית החולים כי אין יכולת לצפות נזק שכזה, להבדיל למשל מהחלקה על רצפה רטובה.** אך טענה נגדית הינה שכל ציוד פגום יכול לגרום לנזק ולכן יש יכולת טכנית לצפות. טענת הגנה אפשרית אחרת היא שגם אם ביה"ח צפה נזק שכזה (טכנית ונורמטיבית), לתובע יש אשם תורם חמור מכיוון שחדר לביה"ח בזמן שאסור לבקר וללא כל ליווי כנדרש במצבים שכאלה, נוסף לכך המדובר באדם בר דעת ששם לב לליקוי בחלון ובכל זאת דרש לפותחו. אילו היה נוהג בזהירות היה מתריע על כך את אחד מאנשי הצוות והוא היה פותח את החלון במקומו, או לא עושה דבר ולא מסתכן למען אוויר צלול.

התרשלות – בחינה לפי נוסחת לרנד הנד. ביה"ח לא דאג לתקינות החלון או לפחות לשים שילוט מזהיר או לקבע את החלון כך שלא יפתחו אותו, דבר שהביא במחדל לנזק מפתיחתו. בהוצאות מניעה דלות כגון הנ"ל, יכול היה ביה"ח למנוע את פציעתו של עמית. לביה"ח אין טענה נגדית משכנעת – אולי העומס בביה"ח ומחסור בכוח אדם, אך הדבר לא מונע לשים שלט ולהזהיר.

נזק – נזק גוף. עמית נפצע בראשו.

קשר סיבתי – עובדתי, לפי מבחן האלמלא – אילו היה ביה"ח דואג לסדר את זכוכית החלון כנדרש, פתיחת החלון לא הייתה מביאה לנזקו של עמית. גם טענת ביה"ח שעמית לא בסדר ויש לו אשם תורם בעצם התחמקותו פנימה כנראה לא תתקבל, שכן אותו דבר יכול היה לקרות גם בשעות הביקור הרגילות. מעבר לכך, החלון נפתח עבור עמוס ועמוס עצמו יכול היה לפתוח את החלון ולהינזק באותה מידה. משפטי, לפי מבחן הצפיות – האם הישמטות זכוכית שבורה מחלון בעת פתיחתו היא בגדר צפיות מסתברת ברצף השתלשלות האירועים הרגילה? נראה שכן, והאירוע היה צפוי בין אם עמית מסתנן שלא בשעות הביקור ובין אם נמצא שם בשעות הביקור.

סיכויי התביעה – לעמית עילת תביעה מסתברת שסיכוייה גבוהים. ייתכן שהפיצויים יופחתו במידת מה עקב אשם התורם.

(ב) **האם תשתנה תשובתכם לחלק א' לו היה האירוע נדון לפי משטר האחריות בו נוקט קלברזי? (10 נק').**

מבחינת הדרך לתשובה – כן, מבחינת התוצאה (תביעה בעלת סיכויים טובים) כנראה שלא. יש לבחון מיהו השוקל הטוב בנסיבות העניין. תתקבלנה כאן תשובות שונות. יש להניח שהשוקל הטוב אינו עמית, המעוניין באוויר צח ולא חושב קדימה יותר מדי על אפשרות להיפגע. בית החולים נחשב לשוקל הטוב בנסיבות העניין, ועליו להשקיע באמצעי מניעה שונים מתוך ידיעה שאנשים אינם נזהרים ועלולים להיפצע.

(ג) **האם תשתנה תשובתכם לחלקים א' ו-ב' אם לצד החלון בחדר המחניק הייתה תלויה מודעה ובה אזהרה האוסרת על פתיחת החלון עקב כך שנשבר, וירון, החולה במיטה השכנה לעמוס, אמר בציינות שהפתק מצהיב ותלוי שם כבר חודשים, עוד מאז האשפוז הקודם שלו באותו חדר? (10 נק').**

לכאורה, ביה"ח נקט אמצעי מניעה מינימליים כדי למנוע את הנזק ועמית – עיניו בראשו והיה צריך להסתמך על כך. מצד שני, אם הפתק מצהיב שם, עמית מבין שלא יתקנו את החלון. אך היה צריך להיזהר בכל מקרה, בוודאי יותר מאשר כשאין פתק. ייתכן שהדבר ישפיע במישור אשם תורם – מוגבר יותר, אך יש להניח שלא יותר מכך.

כך גם לפי השוקל הטוב – ביה"ח יוכל לטעון שאזהרה מפורשת כזו הופכת את עמית לשוקל הטוב, אך כלל לא ברור שטענה כזו תתקבל. יש להביא בחשבון שעמית ראה שאביו צריך אוויר נקי וניתן היה לצפות שיפתח חלון בנסיבות כאלה, אפילו למרות הפתק. ייתכן שאם היה מדובר בפתק חדש זה היה גורם לעמית להירתע יותר, אף שרצה אוויר נקי כאן ועכשיו.

(ד) **האם תשתנה תשובתכם לתשובה א' אם עמית דווקא הצליח לפתוח את החלון בהצלחה, אך החלון נפל עליו כמה דקות לאחר שמנקה חלונות של חברת ניקיון חיצונית המנקה את החלונות כמה פעמים בשנה בהזמנת ביה"ח ניקה אותו מבחוץ? (10 נק').**

אמנם עדיין קיימת חובת זהירות, אך ייתכן שיש כאן כעת שני מעולים שגרמו יחדיו לנזק, במובן ס' 11 לפק', והאחריות ביניהם תחולק לפי ס' 84 ע"פ אשם המוסרי. כאן יש לבחון אם למנקה ולחברת הניקיון חובת זהירות מושגית וקונקרטית כלפי מי שנמצאים בתוך החדרים שאת חלונותיהם הם מנקים, ויש להניח שהתשובה חיובית. ייתכן שביה"ח יטען שהקשר הסיבתי בין התרשלות ביה"ח ובין הנזק נותק, במובן ס' 64(2) לפקודה – המנקה כגורם מתערב זר. החלון נפל שלא בגלל הלחץ הסביר שהפעיל עמית כשניסה לפתוח. בהחלט ניתן לומר כי נזק שייגרם במו ידיו של עמית נמצא בגדר הצפיות הסביר, אולם נזק שלו יהיה אחראי ביה"ח במעשיו של אחר אינו בגדר הצפיות. בשל כך ניתן אולי לתבוע את המנקה או שביה"ח יעביר הודעת צד ג' אליו או אל חברת הניקיון. מצד שני, חברת הניקיון יכולה לטעון שתפקידה לנקות את החלונות בהינתן שהחלונות הללו תקינים, והאחריות לתחזוקתם להבדיל מניקיונם מבחוץ הינה על בית החולים ולכן הקשר הסיבתי לא נותק, מה עוד שביה"ח עצמו הוא שהזמין את הניקיון. כך או כך, דומה שהאשם התורם בעינו עומד.

3. **בחרו 2 מתוך 3 המשפטים שלפניכם והקיפו בעיגול נכון / לא נכון.** במידה ומחקתם ותיקנתם, דאגו שהבחירה הסופית תהיה ברורה! אם עניתם על שלוש השאלות, ייבדקו רק שתי הראשונות (כל משפט 6 נק'); סה"כ 12 נק'!):

- (א) לדעת פלטשר תמיד סיכונים הדדיים מלכתחילה אינם מאפשרים פיצוי לאף צד, אפילו אם אחד הצדדים הפך בהתנהגותו את הסיכון לגבוה יותר כלפי השני.
- הסבר:** בדיוק הפוך – זו גם דוגמא לצדק מתקן לפי פלטשר.
- (ב) אם הניזוק מנשיכה של כלב הסיג את גבולו של המזיק, אזי הוא לא יקבל פיצוי לפי ס' 41א, אבל יוכל לקבל פיצוי, אולי מופחת, דרך עוולות אחרות.
- הסבר:** לאור ס' 41ב מדובר בהגנה מלאה. הסגת גבול עשויה להיות הגנה חלקית למשל בתביעה בגין רשלנות – שכן ייתכן שהיא תביא לדין הפחתת הפיצויים בגין אשם תורם ולא שלילתם לגמרי.
- (ג) חברת ביטוח הנכנסת בנעלי המזיק אינה מתאימה לעקרונות של צדק מתקן, שכן לא המזיק משלם, אם כי יש ביטוי מסוים לאשמו של המזיק, למשל בהשתתפות עצמית, ביטול הנחת היעדר תביעות ופגיעה בשמו הטוב המקצועי.

פסיקה

1. פקודת הנזיקין (סעיפים נבחרים).
2. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980.
3. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975.
4. ע"א 44/76 **אתא חברה לטקסטיל בע"מ נ' שורץ**, פ"ד ל (3) 785.
5. ע"א 5604/94 **חמד נ' מדינת ישראל**, פ"ד נח(2) 498 (2004).
6. ע"א 10064/02 **מגדל נ' אבו חנא**, תק-על 2005 (3) 3932 (2005).
7. ע"א 145/80 **ועקנין נ' המועצה המקומית, בית שמש**, פ"ד לו (1) 113.
8. ע"פ 186/80 **יערי נ' מ"י**, פ"ד לה(1) 769.
9. ע"א 576/81 **בן-שמעון נ' ברדה**, פ"ד לח (3) 1.
10. ע"א 243/83 **עירית ירושלים נ' גורדון**, פ"ד לט(1) 113.
11. רע"א 444/87 **אלסוחה נ' עיזבון המנוח דוד דהאן ז"ל**, פ"ד מד(3) 397.
12. עמוס הרמן **מבוא לדיני נזיקין** 3-12 (2006).*
13. בנימין שמואלי "קליעה למטרה": הצעת תפיסה פלורליסטית חדשה לדיני הנזיקין המודרניים" **משפטים** לט 233 (2009).
14. אריאל פורת "עוולת הרשלנות על-פי פסיקתו של בית-המשפט העליון מנקודת-מבט תיאורטית" **ספר השנה של המשפט בישראל** (תשנ"ג-תשנ"ה, א' רוזן צבי עורך) 373*.

חקיקה

פקודת הנזיקין [נוסח חדש]

=====

4. מעשה של מה בכך
לא יראו בעוולה מעשה, שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי ליצור תביעה לזכות נוגדת, ואדם בר-דעת ומזג כרגיל לא היה בא בנסיבות הנתונות בתלונה על כך.

5. הסתכנות מרצון
(א) בתובענה שהוגשה על עוולה תהא הגנה שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לנזק וכי חשף עצמו או רכשו למצב זה מרצונו.
(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה על עוולה הנובעת מאי-מילוי חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק.
(ג) ילד למטה מגיל שנים עשרה לא ייחשב כמסוגל לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או כמסוגל מרצונו לחשוף עצמו או רכשו למצב זה.

9. קטין
(א) לא תוגש תובענה נגד אדם על עוולה שעשה אותה בטרם מלאו לו שנים עשרה שנים.
(ב) מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים יכול לתבוע על עוולה, ובכפוף לסעיף קטן (א) - להיתבע עליה; אולם אין להגיש נגדו תובענה על עוולה הנובעת, במישרין או בעקיפין, מחוזה שעשה.

11. מעוולים יחד
היה כל אחד משני בני-אדם או יותר חבים לפי הוראות פקודה זו, על מעשה פלוני, והמעשה הוא עוולה, יהיו חבים יחד על אותו מעשה כמעוולים יחד וניתנים להיתבע עליה יחד ולחוד.

13. חבות מעביד
(א) לענין פקודה זו יהא מעביד חב על מעשה שעשה עובד שלו -
(1) אם הרשה או אישר את המעשה;
(2) אם העובד עשה את המעשה תוך כדי עבודתו;
אולם -
(א) מעביד לא יהא חב על מעשה שעשה מי שאיננו מעובדיו, אלא אחד מעובדיו העביר לו תפקידו בלא הרשאתו המפורשת או המשתמעת של המעביד;

(ב) מי שהיה אנוס על פי דין להשתמש בשירותו של אדם שאין בחירתו מסורה לו, לא יהיה חב על מעשה שעשה האדם תוך כדי עבודתו זו.
(ב) רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של עובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים הרגילים של עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד; אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות של עצמו ולא לענין המעביד.
(ג) לענין סעיף זה, מעשה - לרבות מחדל.

14. חבותו של השולח

לענין פקודה זו, המעסיק שלוח, שאיננו עובדו, בעשיית מעשה או סוג של מעשים למענו, יהא חב על כל דבר שיעשה השלוח בביצוע אותו מעשה או סוג מעשים ועל הדרך שבה הוא מבצע אותם.

35. רשלנות

עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות - הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

36. חובה כלפי כל אדם

החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף.

41. חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעיד על עצמו

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה כי לתובע לא היתה ידיעה או לא היתה לו יכולת לדעת מה היו למעשה הנסיבות שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק, וכי הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע היתה שליטה מלאה עליו, ונראה לבית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע לא נקט זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שיחוב עליה.

44. נזקים שנגרמו על ידי כלב (תיקון : תשנ"ב)

בתובענה בשל נזק לגוף שנגרם על ידי כלב, חייב בעליו של הכלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע (להלן - הבעלים) לפצות את הניזוק, ואין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלות מצדו של הבעלים.

41. הגנות (תיקון : תשנ"ב)

בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה -
(1) התגרות של הניזוק בכלב;
(2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו;
(3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

41. שמירת דינים (תיקון : תשנ"ב)

אין סימן זה גורע מזכויות אחרות לפי פקודה זו או לפי כל דין אחר.

63. הפרת חובה חקוקה

(א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק - למעט פקודה זו - והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליה נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

64. גרם נזק באשם

"אשם" הוא מעשהו או מחדלו של אדם, שהם עוולה לפי פקודה זו, או שהם עוולה כשיש בצדם נזק, או שהם התרשלות שהזיקה לעצמו, ורואים אדם כמי שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות לנזק; אולם לא יראוהו כן אם נתקיימה אחת מאלה:

- (1) הנזק נגרם על ידי מקרה טבעי בלתי רגיל, שאדם סביר לא יכול היה לראותו מראש ואי אפשר היה למנוע תוצאותיו אף בזהירות סבירה ;
- (2) אשמו של אדם אחר הוא שהיה הסיבה המכרעת לנזק ;
- (3) הוא ילד שלא מלאו לו שנים עשרה שנה, והוא שניזוק, לאחר שהאדם שגרם לנזק הזמין אותו, או הרשה לו, לשהות בנכס, שבו או בקשר עמו אירע הנזק או להימצא כה קרוב לאותו נכס שבמהלכם הרגיל של הדברים היה עשוי להיפגע באשמו של אותו אדם.

68. אשם תורם

- (א) סבל אדם נזק, מקצתו עקב אשמו שלו ומקצתו עקב אשמו של אחר, לא תיכשל תביעת פיצויים בעד הנזק מחמת אשמו של הניזוק, אלא שהפיצויים שייפרעו יופחתו בשיעור שבית המשפט ימצא לנכון ולצודק תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לנזק ; אולם האמור בזה אין כוחו יפה להכשיל הגנה הנובעת מחוזה, ואם חל על התביעה חוזה או דין המגבילים את החבות, לא ייפרע התובע פיצויים למעלה מן הגבול שנקבע כאמור.
- (ב) הופחתו הפיצויים לפי סעיף קטן (א), יקבע בית המשפט וירשום את סך כל הפיצויים שהתובע היה יכול להיפרע אילולא אשמו.
- (ג) הוראות הסעיפים 11-83 יחולו כל אימת שנמצאו שנים או יותר חבים לפי סעיף קטן (א) על נזק שנגרם לאדם, או שהיו חבים אילו נתבעו לדין.

חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980

=====

1. הגדרות

בחוק זה -

- "יצרן" - אדם העוסק למטרות מסחריות בייצור מוצרים או בהרכבתם, לרבות -
- (1) המציג עצמו כיצרן של מוצר במתן שמו או סימנו המסחרי או בכל דרך אחרת ;
- (2) יבואן שייבא לישראל למטרות מסחריות מוצר שיוצר בחוץ לארץ ;
- (3) ספק של מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו ;
- "ייצור" - יפורש בהתאם להגדרת "יצרן" ;
- "מוצר" - לרבות רכיב ואריזה של מוצר, מוצר המחובר למקרקעין, ובנין ;
- "נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי.

2. אחריות היצרן

- (א) יצרן חייב לפצות את מי שנגרם לו נזק גוף כתוצאה מפגם במוצר שייצר (להלן - הנפגע), ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד היצרן.
- (ב) נגרם הנזק על ידי רכיב פגום, יהיו אחראים הן היצרן המוצר והן היצרן הרכיב.
- (ג) מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו יהיה הספק שלו פטור מאחריות לפי חוק זה אם מסר לנפגע, תוך זמן סביר לאחר דרישתו, פרטים שלפיהם ניתן לאתר את שם היצרן, היבואן או ספק שממנו קנה את המוצר, ואת המען המלא של מקום עסקם.

3. מוצר פגום

- (א) מוצר הוא פגום ככל אחת מאלה :

(1) מחמת ליקוי בו הוא עלול לגרום נזק גוף ;

(2) בנסיבות הענין נדרשות אזהרות או הוראות טיפול ושימוש מטעמי בטיחות והן לא ניתנו או שאינן מתאימות בהתחשב בסכנה הכרוכה במוצר.

(ב) חזקה שהמוצר היה פגום אם נסיבות המקרה מתיישבות יותר עם המסקנה שהיה פגום מאשר עם המסקנה שהיה תקין.

4. הגנות

(א) בתובענה לפי חוק זה לא תהא ליצרן הגנה אלא באחת מאלה :

(1) הפגם שגרם לנזק נוצר אחרי שהמוצר יצא משליטתו ; הוכיח היצרן שהמוצר המסויים עבר בדיקות בטיחות סבירות לפני שיצא משליטתו, חזקה שהנזק נגרם לנפגע על ידי פגם שנוצר לאחר מכן ;

(2) לפי רמת ההתפתחות המדעית והטכנולוגית שהיתה בעת שהמוצר יצא משליטתו, לא יכול היה היצרן לדעת שמבחינת התכנון לא עמד המוצר ברמת הבטיחות הסבירה ;

(3) המוצר יצא משליטת היצרן שלא מרצונו, והוא נקט באמצעים סבירים למניעת יציאתו משליטתו, ולהזהרת הציבור הנוגע בדבר מפני הסיכון הכרוך במוצר ;

(4) הנפגע ידע על הפגם במוצר ועל הסיכון הכרוך בו, וחשף עצמו מרצון לסיכון זה.

(ב) לא תהיה זו הגנה ליצרן שהתרשלות הנפגע תרמה לגרימת הנזק, אולם אם נהג הנפגע בהתרשלות חמורה, רשאי בית המשפט להפחית את סכום הפיצויים בהתחשב במידת התרשלותו.

(ג) היה הנפגע למטה מגיל 12 -

(1) לא תחול ההגנה האמורה בסעיף קטן (א) (4) ;

(2) לא יפחית בית משפט פיצויים לפי סעיף קטן (ב).

5. פיצויים

(א) בחישוב הפיצויים לפי חוק זה בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר הממוצע במשק לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ערב קביעת הפיצויים ; היו הפיצויים פטורים ממס הכנסה, יחושבו הפסדי הנפגע לענין פיצויים אלה לפי הכנסתו לאחר ניכוי מס הכנסה החל עליה בעת קביעתם, ובלבד שההפחתה בשל ניכוי המס כאמור לא תעלה על 25 אחוזים מן ההכנסה שלפיה חושבו פיצויים אלה.

(ב) פיצויים לפי חוק זה בשל נזק שאינו נזק ממון לא יעלו על חמישים אלף שקלים ; שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להגדיל את הסכום האמור ; הסכום יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן מיום קבלת חוק זה בכנסת או מיום הגדלת הסכום, לפי הענין.

6. התיישנות

(א) תקופת התיישנות של תביעה לפי חוק זה תהא שלוש שנים.

(ב) לא תוגש תובענה לפי חוק זה אלא תוך עשר שנים מתום השנה שבה יצא המוצר משליטת היצרן.

7. התניה

המתנה על אחריות לפי חוק זה, תנאו בטל; אין בהוראה זו כדי לגרוע מזכות היצרן לשיפוי מאחר, ובלבד שלא ישפה עצמו ממי שהמוצר הגיע לרשותו לצרכים אישיים, משפחתיים או ביתיים.

8. תחולת פקודת הנזיקין

לכל ענין שאין לגביו הוראה מיוחדת בחוק זה יחולו על גרימת נזק על ידי מוצר פגום הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] 2, בשינויים המחוייבים.

9. סייג לתחולה

(א) חוק זה לא יחול על -

(1) בהמות, עופות ודגים חיים;

(2) תוצרת חקלאית אחרת שאינה מעובדת; לענין זה, ניקוי, בירור, הבחלה, אריזה, החסנה וקירור לא ייחשבו כעיבוד.

(ב) חוק זה לא יחול על נזק שנגרם מחוץ לישראל.

10. שמירת דינים

חוק זה אינו בא לגרוע מזכויות לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] או לפי כל דין אחר.

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975

=====

פרק א': פרשנות

1. הגדרות [תיקון: תשמ"ג, תשמ"ה(2), תשנ"א, תשנ"ה, תשנ"ח(2)]

בחוק זה -

"תאונת דרכים" - מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי;

"נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים;

"שימוש ברכב מנועי" - נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן הינתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד;

"נפגע" - אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התשל"ל-1970;

"פקודת הביטוח" - פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח חדש], תש"ל-1970: 2;

"מבטח" - כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח;

"רכב מנועי" או "רכב" - רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות.

"ישראלי" - אדם הרשום במרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, וכן מי שבידו אשרה לישיבת ארעי לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952;

"האזור", "ההסכם", "שטחי האחריות הפלסטינית", "מבטח מהאזור" ו" מבטח משטחי האחריות האזרחית הפלסטינית" - כהגדרתם בפקודת הביטוח.

"האזורים" - כמשמעותם בחוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995;

פרק ב: אחריות

סימן א': פיצויים על נזקי גוף [תיקון: תשמ"ט(2)]

2. אחריות נוהג ברכב [תיקון: תשנ"ה(2), תשנ"ה(3), תשנ"ח, תשנ"ח(2)]

(א) המשתמש ברכב מנועי (להלן - הנוהג) חייב לפצות את הנפגע על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב.

(א1) הנוהג ברכב ישראלי חייב לפצות נפגע שהוא ישראלי או תייר חוץ על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב אף אם התאונה אירעה באזור או בשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית או באזורים ויראו את התאונה כאילו אירעה בישראל;

לענין סעיף זה -

"תייר חוץ" - במשמעותו בחוק שרותי תיירות, התשל"ו-1976 למעט תושב האזור או תושב שטחי האחריות האזרחית הפלסטינית ובלבד שהוא נפגע במהלך סיור כמשמעותו בחוק האמור; "רכב ישראלי" - רכב הרשום בישראל או החייב ברישום בישראל לפי כל דין, או רכב שאינו חייב ברישום שבעליו הוא ישראלי.

(ב) היה השימוש ברכב על פי התר מאת בעל הרכב או המחזיק בו, תחול האחריות גם על מי שהתיר את השימוש.

(ג) האחריות היא מוחלטת ומלאה, ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד הנוהג ואם היה או לא היה אשם או אשם תורם של אחרים.

3. תאונה שבה מעורבים מספר כלי רכב [תיקון: תשמ"ה]

(א) בתאונת דרכים שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, תחול על כל נוהג האחריות לנזקי הגוף של מי שנסע בכלי הרכב שלו.

(ב) נפגע אדם מחוץ לכלי הרכב בתאונת דרכים שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, יהיו הנוהגים חייבים כלפיו יחד ולחוד; בינם לבין עצמם ישאו בנטל החיוב בחלקים שווים. לענין חלוקת החבות בין הנוהגים לפי סעיף קטן זה, רואים כלי רכב כמעורב בתאונת דרכים אם בעת התאונה היה מגע בינו לבין כלי רכב אחר או בינו לבין הנפגע.

4. תרופה על נזק גוף [תיקון: תשל"ח, תשמ"ה, תשמ"ט(2)]

(א) על זכותו של נפגע לפיצוי על נזק גוף יחולו הוראות סעיפים 19 עד 22, 76 עד 88, 86, 88 ו-89 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן - פקודת הנזיקין), ואולם -

(1) בחישוב הפיצויים בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר הממוצע במשק (להלן -הכנסה מרבית); היה שיעור אבדן השתכרותו ואבדן כושר השתכרותו של הנפגע פחות ממאה אחוזים, תופחת גם ההכנסה המרבית שתובא בחשבון בחישוב הפיצויים, בשיעור שבו פחת ממאה אחוזים; לענין פסקה זו "השכר הממוצע במשק" - השכר הממוצע במשק לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה או השכר הממוצע כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, כפי שהם ערב קביעת הפיצוי, הכל לפי הגבוה יותר.

...

(ג) בית המשפט רשאי ליתן פסק דין על דרך הפשרה לענין זכותו של נפגע לפיצוי לפי חוק זה, אם בעלי הדין הסכימו לתת לבית המשפט סמכות כאמור; פסק הדין יהיה ניתן לערעור ככל פסק דין אחר.

7. הגבלת זכאותם של נפגעים [תיקון: תשמ"ט(2)]

נפגעים אלה אינם זכאים לפיצויים לפי חוק זה:

- (1) מי שגרם לתאונה במתכוון;
- (2) מי שנהג ברכב תוך הפרת החוק לתיקון דיני העונשין (שימוש ברכב ללא רשות), תשכ"ד-1964, 5, וכן מי שהיה מצוי ברכב ביודעו שנוהגים בו כאמור;
- (3) מי שנהג ברכב כשאין לו רשיון לנהוג בו למעט רשיון שפגע מחמת אי תשלום אגרה;
- (4) מי שהרכב שימש לו, או סייע בידו, לביצוע פשע.
- (5) מי שנהג ברכב ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח שהיה לו לא כיסה את שימושו ברכב;
- (6) בעל הרכב או המחזיק בו, שהתיר לאחר לנהוג ברכב כשאין לו ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה ושנפגע בתאונת דרכים שאירעה באותה נהיגה, בין בהיותו ברכב ובין מחוצה לו.

7א. זכאותו של נוהג בהיתר לתבוע פיצויים [תיקון: תשמ"ט(2)]

על אף האמור בסעיף 7(5), מי שנפגע כשנהג ברכב בהיתר מאת בעליו או מאת המחזיק בו, ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח אינו מכסה את שימושו ברכב, והוא לא ידע על כך ובנסיבות הענין גם לא היה סביר שיידע, יהא זכאי לתבוע פיצויים מן הקרן כפי שזכאי לכך נפגע לפי סעיף 12(ב).

7ב. זכאותם של תלויים לתבוע פיצויים [תיקון: תשמ"ט(2)]

תלויים שנפגע יהיו זכאים לתבוע פיצויים לפי חוק זה גם אם הנפגע עצמו לא היה זכאי לכך לפי סעיף 7, ואם היו תלויים במי שנפגע כשנהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח אינו מכסה את החבות הנדונה, יהיו זכאים לתבוע כאמור מן הקרן.

8. ייחוד העילה [תיקון: תשמ"ט, תשנ"ה]

(א) מי שתאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה על פי חוק זה, לרבות תביעה על פי ביטוח כאמור בסעיף 3(א)(2) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח, לא תהיה לו עילת תביעה על פי פקודת הנזיקין בשל נזק גוף, זולת אם נפגע בתאונה שנגרמה על ידי אדם אחר במתכוון.

...

(ג) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי לגרוע מתביעה על פי פקודת הנזיקין של מי שאין לו עילת תביעה על פי חוק זה.